

РЕЦЕНЗИЯ

ОТ ДОЦ. Д-Р ГАЛЯ КРУМОВА ЦОЛОВА, ДМ

Член на научно жури по процедура за защита на дисертационен труд на тема:

**ОРГАНИЗАЦИЯ И УПРАВЛЕНИЕ НА ЛИКВИДИРАНЕТО НА ПОСЛЕДСТВИЯТА ОТ
РАДИЦИОННО ЗАРАЗЯВАНЕ НА НАСЕЛЕНИЕТО В РЕЗУЛТАТ НА ТЕРОРИСТИЧЕН АКТ
И ДРУГИ РАДИАЦИОННИ ИНЦИДЕНТИ**

за придобиване на образователна и научна степен „Доктор“ по научната
специалност „Социална медицина и здравен мениджмънт“

с кандидат **Д-Р АТАНАС РАДИНОВ РАДИНОВ**

На основание заповед №РД-493/16.12.2020 г. на директора на НЦОЗА и с решение на Научното жури (протокол №1/18.12.2020 г.) съм избрана за член на Научното жури по посочената процедура и изготвяне на рецензия.

Рецензията е изготвена съгласно изискванията на Закона за развитие на академичния състав в Република България и Правилника за условията и реда за придобиване на научни степени и заемане на академични длъжности в Националния център по обществено здраве и анализи (НЦОЗА).

1. Общо представяне на процедурата и докторанта

Във връзка с процедурата, ми е предоставен комплект материали на хартиен и електронен носител, който включва изискваните документи, както следва: дисертационен труд; автореферат; копия на научните публикации; списък на публикации и участия в научни форуми; други документи.

Д-р Атанас Радинов Радинов е зачислен като докторант на самостоятелна подготовка със Заповед на Директора на НЦОЗА № РД-58, считано от 03.02.2020 г. по докторска програма: „Социална медицина и здравен мениджмънт“. Докторантът има необходимия брой точки, съгласно Приложение 1. Минимални национални изисквания към научната и преподавателската дейност.

На Научен колегиум на дирекция „Промоция на здраве и превенция на болестите“, и въз основа на решение на НС, докторантът е отчислен с право на защита, съгласно Заповед № РД-492/15.12.2020 г. на Директора на НЦОЗА.

Наборът от документи отговаря на изискванията. Представените документи доказват законосъобразността и пълнотата на проведеното обучение и процедурата по неговото администриране.

2. Автобиографични данни на кандидата

Атанас Радинов Радинов е роден на 25 февруари 1962 г. През 1988 г. завършва медицина във ВМИ-Варна. От 1989 г. до 1994 г. специализира „Вътрешни болести“, а от 1995-1997 г. „Клинична хематология“ в МУ-София. От 1989 г. до 1990 г. работи като началник медицински пункт в поделение - Поморие, след това до 1995 г. - като началник на лаборатория по имунология в Център по имунология при ВМА-София. От 1995 г. до октомври 2003 г. работи в Клиниката по хематология, химиотерапия и онкология при ВМА-София, като от 2000 г. на длъжност главен асистент. След едногодишно повишаване на квалификацията си в Лондон, той постъпва на работа в IV МБАЛ, София като терапевт и в XXV ДКЦ – като хематолог. От 2006 г. до 2014 г. работи първо като началник отделение по хематология, а след това и като медицински директор на МБАЛ „Токуда болница“, София. От м.декември 2014 г. до момента е началник отделение по хематология в Университетска многопрофилна болница за активно лечение „Св. Иван Рилски“, София.

През периода 1992-2000 г. д-р Радинов повишава квалификацията си в редица курсове в страната и чужбина със съответен сартификат. Участва като лекар на българския контингент в мисия на NATO - SFOR в Босна и Херцеговина и международен наблюдател в ОССЕ в Босна и Херцеговина и Косово.

3. Актуалност на разработката

Дисертационният труд на д-р Атанас Радинов засяга изключително важен проблем. Представени са теоретико-методологичните аспекти при възникването на ядрени аварии и природни бедствия. Те имат особено значение, защото опитът от справянето с тези бедствия може да бъде адаптиран и във военно време.

Проблемите на организацията и управлението на медицинското обслужване са в центъра на вниманието на българската академична и професионална общност отдавна. Предлагани са идеи, модели и решения за повишаване на тяхната ефективност и методи, и инструменти, които да бъдат използвани. Зачестилите в последно време терористични действия, в това число и с използване на радиоактивни материали налага разработването и прилагането на адекватен подход за действие в тази ситуация.

Медицинските специалисти, ангажирани с оказването на неотложна помощ и лечение, са изправени пред редица нови предизвикателства. Основното сред тях е липсата на общ процесен модел (алгоритъм) на организационно поведение, който да осигури наблюдаемост и управляемост на работните процеси по оказване на първа помощ на облъчените хора. Отсъствието на такъв алгоритъм създава много възможности за неуспешни импровизации и неправилни действия, което в случаите на

оказване на неотложна първа помощ води до фатални последици. Всичко това подчертава още веднъж актуалността на представения дисертационен труд.

4. Характеристика на дисертационния труд

Дисертационният труд е оформен съгласно изискванията на ЗРАСРБ. Текстът е ясен, добре структуриран и е налице адекватен баланс между отделните раздели.

Разработката е представена на 170 страници и включва всички необходими елементи: въведение, литературен обзор, методика на проучването, обсъждане на резултатите, изводи, препоръки. Библиографията включва 165 литературни източници, от които 9 на кирилица и 156 на латиница. Работата е онагледена с 8 таблици, 38 фигури, 2 приложения с представена анкетна карта за оценка готовността на лекарите работещи в болнични заведения за оказване на медицинска помощ при радиационно заразяване на населението в резултат на терористичен акт.

Литературен обзор

Литературният обзор е представен на 76 страници и посочва съвременните тенденции върху проблемите свързани с бедствени ситуации. В литературния обзор са представени в исторически план развитието на ядрените аварии и природните бедствия; теоретико-методологически аспекти на оказването на първа помощ при внезапни нарушения във функционирането на хемопоетичната система на големи групи хора, причинени от ядрено замърсяване; описани подробно са медицинската характеристика на заболяването, методите за изследване на евентуално заразяване, медицинското поведение при хемопоетичния синдром, методите за лечение.

Поставен е акцент върху ролята на медицинските физици при радиологичен инцидент и обучението им за адекватни действия при радиологичен тероризъм. Подробно е разгледан проблемът с радиационната защита по време и след аварията на ядрения реактор във Фукушима, а също и опитът на САЩ и Белгия в тази насока. Особено внимание е отделено на психологическия стрес и влиянието му върху чувствителността към йонизиращо лъчение.

Медицинската характеристика на заболяванията след ядрен тероризъм е представена в съвременен аспект. Даден е алгоритъм при мениджмънта на радиационни аварии, биологичната дозиметрия и триажа, който е изключително важен. Добро впечатление прави разглеждането на медицинското поведение при хемопоетичния синдром, като акцент е поставен на терапията с цитокини, трансфузии на кръв и кръвни продукти, трансплантацията на стволови клетки.

Дисертантът акцентира върху психологическата реакция на хората при радиационно заразяване вследствие на терористичен акт, което е от изключителна

важност в подобни ситуации. Масовата психоза е от съществено значение и борбата с нея изисква сериозни и последователни действия.

Направеният анализ в обзора показва отличната информираност на дисертанта относно изследвания проблем, в т.ч. много добро познаване на нормативната база, което заслужава висока оценка. Д-р Радинов умее да работи с научна литература, да обсъжда различни мнения, да прави обобщения, за което съществено значение има и практическият му опит.

Качественият и добре структуриран литературен обзор е основа за формулирането на целта: „Да се създаде алгоритъм на организационното поведение на специалистите ангажирани с оказването на първа помощ при внезапни нарушения във функционирането на хемопоестичната система на големи групи хора, причинени от ядрено замърсяване”. Задачите са 5 на брой и са следствие от поставената цел за разработка на дисертационния труд.

Методика на проучването

Обектът, предметът и обхватът на проучването са представени коректно. Методологията на изследването е формирана с отчитане на неговата интердисциплинарност, което обуславя използването на разнообразна съвкупност от методи и инструменти като: наблюдение, анализ на документи, експертни оценки, провеждане на структурирани интервюта, изследване на случаи, широкообхватно проучване на информационни източници и архитектурен подход.

Основен източник на информация за изследването са личните наблюдения на автора, неговия практически опит, запознаването с достъпната документация и дигиталния Web ресурс. Архитектурното моделиране осигурява обективна основа за верификация и валидация на създадения алгоритъм и проверка на работната хипотеза в условията на конкретно медицинско отделение. На тази основа са направени теоретични обобщения, изводи и препоръки, които имат познавателна и референтна стойност.

Резултати, изводи и препоръки, приноси

Представена е организацията и управлението на спешната медицинска помощ в случай на радиационно заразяване. Собственото анкетно проучване представя оценка на готовността на лекарите, работещи в болнични заведения за оказване на медицинска помощ при радиационно заразяване на населението в резултат на терористичен акт. По своята същност такова проучване е новаторско и със значителен научно-практически принос. В отделна глава е представен Модел (алгоритъм) на организация и управление

на работните процеси в отделението по „Хематология“ към УМБАЛ „Св. Иван Рилски“, София при оказване на първа помощ при внезапни нарушения във функционирането на хемопоетичната система на големи групи хора, причинени от ядрено замърсяване.

Предложеният модел би могъл да бъде приложен и в други лечебни заведения, разполагащи със структури по хематология, което би дало възможност за много по-адекватна реакция на Министерството на здравеопазването при случаи на внезапни нарушения във функционирането на хемопоетичната система на големи групи хора, причинени от ядрено замърсяване в резултат на терористичен акт. Важен резултат на дисертационния труд е представения план за психологическа подкрепа и план за действие за оказване на помощ на населението вследствие на радиационно заразяване, терористичен акт и други радиационни инциденти. Посоченият алгоритъм, план за психологическа подкрепа и план за действие за оказване на медицинска помощ на населението могат да бъдат използвани и при други ситуации, например епидемии.

Дисертационният труд завършва с формулирането на *10 извода*, които са логично следствие от поставените цел и задачи, както и цялостната разработка на дисертационния труд. Получените резултати са с оригинално структурирано учебно съдържание, което е приложимо в процеса на моделирането и оптимизацията на организационното поведение на специалистите, ангажирани с оказването на първа помощ при внезапни нарушения във функционирането на хемопоетичната система на големи групи хора, причинени от ядрено замърсяване.

Дадени са *5 препоръки*, които дават основа за бъдещо приложение при подобни бедствени ситуации и които подкрепям. Направените препоръки би било добре да достигнат до компетентните органи, с цел тяхното приложение в практиката. Дисертационният труд може да бъде използван и от всички държавни и частни университети, където се преподават учебни дисциплини, третиращи организационното поведение на специалистите, ангажирани с оказването на първа помощ при внезапни нарушения във функционирането на хемопоетичната система на големи групи хора, причинени от ядрено замърсяване.

Лично участие на автора

Авторът е участвал лично във всички етапи на проучването - планиране, изработване на дизайна, ръководство, координация и контрол при събирането на информацията, при анализа и обработката ѝ. Дисертационният труд показва, че д-р Радинов има задълбочени знания, професионални и лични качества за самостоятелно извършване на научно-изследователска дейност. Трудът е написан на стилистично добър език, дава пълна представа за извършената работа.

Научни публикации във връзка с дисертацията

Докторантът има 5 публикувани статии, в които е водещ автор в авторитетни български списания – *Българско списание за обществено здраве* и *Списание машиностроене и електротехника*.

Автореферат

Авторефератът напълно отразява постигнатото от докторанта, синтезира съдържанието на дисертационната разработка и е изцяло съобразен с изискванията на Закона за развитие на академичния състав в Република България, Правилника за неговото приложение и Правилника за условията и реда за придобиване на научни степени и заемане на академични длъжности в НЦОЗА.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Оценявам положително представения дисертационен труд. Основание за това ми дава актуалността на проблема, използваният съвременен методичен подход, големият обем прецизно извършена и анализирана изследователска работа. Темата безспорно е изключително актуална, още повече, че има единични подобни проучвания. Дисертационната разработка се отличава с научна добросъвестност и практическа насоченост. Съдържа потенциал и идеи за бъдещи научни изследвания, което увеличава нейната стойност.

Дисертационният труд напълно отговаря на изискванията на Закона за развитие на академичния състав в България, Правилника за приложение на закона за развитие на академичния състав в България и Правилника за условията и реда за придобиване на научни степени и заемане на академични длъжности в НЦОЗА за присъждане на образователна и научна степен „доктор” по научната специалност „Социална медицина и здравен мениджмънт”.

Изложените по-горе съображения ми дават основание убедено да предложа на членовете на уважаемото научно жури да оценят високо дисертационния труд и да гласуват положително за присъждане на образователната и научна степен „Доктор” на д-р Атанас Радинов Радинов

11.01.2021 г.

Изготвил:

доц. д-р Галя Цолова, дм

